
Datum : 18 april 2025
Kenmerk : 20250005 Gevraagd Adviesraad Sociaal Domein
Aan : het college van B en W van de Gemeente Oss
Betreft : Gevraagd Advies Mantelzorgbeleid.

Als ASD zijn we blij met het opzetten van een goed Mantelzorgbeleid. In de afgelopen periode was duidelijk te zien dat Mantelzorg een steeds grotere plaats in gaat nemen in onze maatschappij. Onderzoeken tonen aan dat de belasting voor de mantelzorger in de toekomst alleen maar zwaarder wordt. Door een gebrek aan zorgprofessionals zal de mantelzorger nog meer moeten doen. De maatschappij zal zich daarin moeten aanpassen en mogelijkheden voor mantelzorgers moeten creëren om mantelzorg mogelijk te maken.

We zijn ook zeer tevreden over de manier van werken met de ambtenaar. In een vroeg stadium is de ASD betrokken bij de vorming van het beleid en hebben we onze input kunnen geven. Deze manier van werken is zowel vanuit de ambtenaar als vanuit de ASD ook aan te bevelen voor andere terreinen van beleid. Deze open manier van communicatie geeft de ASD de gelegenheid om echt mee te kunnen praten. Daar zijn we dan ook positief over.

Veel van de geschreven punten in dit beleid kunnen we onderschrijven, ervanuit gaande dat de uitvoering ook het gewenste resultaten gaat geven. Neemt niet weg, dat we hier en daar nog wat punten kunnen aangeven.

Belangrijk is het om te blijven stil staan bij het gegeven, dat er niet één soort mantelzorger bestaat. De diversiteit vraagt dus echt om maatwerk zowel in benadering als in aanbod, zoals dat bij een inclusieve samenleving past.

De ASD adviseert de gemeente wel te onderzoeken of er mensen in het sociale netwerk zijn die kunnen helpen, maar uiteindelijk heeft iedereen recht op passende zorg, ongeacht de beschikbaarheid van mantelzorgers.

Mantelzorg kan niet verplicht worden gesteld in Nederland. Volgens de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) is niemand verplicht om mantelzorg te geven. Dit betekent dat familieleden, vrienden of burens niet gedwongen kunnen worden om voor iemand te zorgen.
(Bron: [Wat is mantelzorg? | Mantelzorg | Regelhulp - Ministerie van VWS](#))

De ASD adviseert PGB aan te bieden als dat een verlichting van de mantelzorgtaak is.

De ASD mist informatie of een visie over het inzetten van een PGB. Een PersoonsGebondenBudget (PGB) kan helpen om mantelzorgtaken te verlichten. Met een PGB kan de zorgvrager zelf bepalen welke zorg hij of zij inkoopt en wie deze zorg verleent. Dit betekent dat mantelzorgers betaald kunnen worden voor hun zorg en een vergoeding kunnen ontvangen voor gemaakte onkosten, wat financiële druk op mantelzorgers kan verminderen. Er zijn mantelzorgers die een deel van hun werk inleveren om mantelzorg te verlenen. Ook worden vaak de onkosten die een mantelzorger maakt niet vergoed. Dat is een financieel offer naast het mantelzorgwerk waar niets tegenover staat. Daarnaast biedt een PGB de mogelijkheid om professionele of informele zorg in te schakelen, waardoor mantelzorgers ontlast kunnen worden. Het geeft ook meer flexibiliteit en controle over de ondersteuning die wordt geboden. Bijvoorbeeld iemand uit het eigen netwerk voor de huishoudelijke hulp.

Actief inzetten op bewustwording bij- en over mantelzorgers is een mooi streven wat de ASD ook kan onderschrijven. Mensen mogen weten in welke situatie zij zich bevinden. De 1^e-lijnszorg maar ook de thuiszorg kan een grote rol spelen in signalering van en verspreiding van informatie. Ook de MFA's, wijkcentra, scholen en sportverenigingen kunnen worden ingezet voor informatieverbreiding.

De ASD adviseert tot het inrichten van een ruim toegankelijk steunpunt in het centrum van Oss.

Uit onderzoeken blijkt dat mantelzorgers zich vaak niet bewust zijn dat ze mantelzorger zijn. Pas als ze overbelast raken, zoeken ze hulp en beseffen ze dat ze mantelzorger zijn. Lokale onderzoeken geven heel duidelijk aan dat goede ondersteuning begint met goede informatievoorziening en wegwijs maken. We kunnen ons voorstellen dat de mantelzorger direct zijn vragen wil neerleggen bij een steunpunt. Dat houdt in dat zo'n steunpunt overdag altijd bereikbaar moet zijn met ruime openingstijden en toegankelijk moet zijn op een gemakkelijk bereikbare plek, bijvoorbeeld in het stadscentrum. Spreekuren lijken ons minder geschikt omdat die vooral in tijd beperkt bereikbaar zijn. Neemt niet weg dat spreekuren een aanvulling kunnen zijn op het werk vanuit het centrale steunpunt. Het steunpunt kan worden bemand door consulenten, ervaren mantelzorgers en mantelzorgondersteuners. Daarnaast kan de taak van het steunpunt worden uitgebreid met begeleiding in het aanvraagproces voor hulp zowel voor WMO, ZVW en WLZ. De gemiddelde mantelzorger krijgt met alle zorgwetten te maken waarin zij geen onderscheid kunnen maken tussen deze zorgwetten. Voor de mantelzorger gaat het om de totale zorg die nodig is waarbij het onderscheid tussen de 3 wetten niet duidelijk is voor een doorsnee mantelzorger. Begeleiding is hiervoor noodzakelijk en kan door een mantelzorgsteunpunt worden aangeboden.

Onder 3.3 van uw schrijven geeft u aan dat dagbesteding onder praktische hulp voor de mantelzorger wordt genoemd. Dagbesteding is echter een deel van de noodzakelijke zorg en nooit bedoeld om de mantelzorger te ondersteunen. Hiervoor geldt ook een toelatingsprocedure voor zowel de zorg als de financiering daarvan.

De ASD adviseert een grens te trekken bij handelingen die onder de BIG-registratie vallen. Deze handelingen dienen bij voorkeur door de zorgprofessional te worden uitgevoerd.

Mantelzorgers mogen weliswaar onder bepaalde voorwaarden voorbehouden verpleegtechnische handelingen uitvoeren. Volgens de Wet BIG mogen deze handelingen alleen worden uitgevoerd door bevoegde zorgprofessionals. Echter, mantelzorgers kunnen deze handelingen uitvoeren als zij dit doen in opdracht van een bevoegde zorgprofessional en aan bepaalde voorwaarden voldoen.

De voorwaarden zijn onder andere:

- De mantelzorger moet de benodigde kennis en vaardigheden hebben.
- De handeling moet worden uitgelegd door een zorgprofessional.
- De zorgprofessional moet toezicht houden en indien nodig kunnen ingrijpen.

De gemeente faciliteert de benodigde ervaring- en kennisvorming.

Het is belangrijk dat mantelzorgers zich bekwaam voelen en dat er duidelijke afspraken zijn met de zorgprofessional over de uitvoering van deze handelingen.

(Bron [Duidelijkheid over wat mantelzorgers en vrijwilligers mogen in de zorg | Nieuwsbericht | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd](#))

Het mag echter nooit zo zijn dat de BIG-handelingen worden overgedragen aan mantelzorgers, omdat het voor zorgorganisaties (door gebrek aan capaciteit) beter uitkomt. We moeten voorkomen dat mantelzorgers nog zwaarder belast worden door overdracht van BIG-geregistreerde handelingen. Bovendien dient het risico en de aansprakelijkheid ten alle tijden bij de zorgorganisatie te liggen en nooit bij de mantelzorger tenzij de mantelzorger er om vraagt.

De ASD adviseert de positie van de mantelzorger te versterken door de mantelzorger als volwaardig lid van het zorgteam te beschouwen mits akkoord van de cliënt. Deze samenwerkwijze moet onderdeel zijn van het zorgplan.

De positie van de mantelzorger wordt steeds belangrijker door de veranderingen in de zorg en maatschappij. Door samen met de mantelzorger de taken, die nodig zijn voor goede zorg, te verdelen naar mogelijkheden en capaciteit, is een gelijkwaardige positie van de mantelzorger in het zorgteam essentieel. We moeten voorkomen dat de mantelzorger te zwaar wordt belast door afwezigheid van goede zorgverlening door zorgprofessionals. We begrijpen heel goed dat de mantelzorger een belangrijkere plaats in moet nemen in de verdeling van zorgtaken. Maar zolang de secundaire voorzieningen, zoals een regeling bij werkgevers/scholen en financiële ondersteuning, niet goed zijn geregeld, kun je de mantelzorger niet overvragen. Bovendien mogen de personeelsproblemen bij zorgleveranciers niet op de schouders van de mantelzorger terecht komen.

De ASD adviseert om op scholen meer over mantelzorg te communiceren.

Er zijn in iedere klas met zekerheid mantelzorgers aanwezig. Toch wordt hier nooit over gesproken. De kinderen/studenten hebben naast hun schoolwerk ook nog een mantelzorgtaak die veel van hen vergt. De schoolprestaties kunnen hierdoor negatief worden beïnvloed. Als een studerende mantelzorger onder zijn kunnen presteert, kan juist de mantelzorg een bepalende factor zijn voor de schoolprestaties. Een mentor die zich specialiseert op mantelzorg en de consequenties daarvan, kan een goede ondersteuning zijn voor de studerende mantelzorger en helpen met voorzieningen als het teveel wordt voor de leerling. We begrijpen heel goed dat de gemeente geen taak heeft in schoolse zaken. Echter, de gemeente kan wel de scholen stimuleren meer te doen aan mantelzorgvoorlichting.

Als het goed wordt uitgevoerd, zal de jonge mantelzorger uit zijn/haar isolement kunnen komen en gaan praten over de situatie thuis. De mantelzorger mag weten dat ze er niet altijd alleen voor staan.

De ASD ondersteunt de vorming van een klankbordgroep Mantelzorg.

Door continu contact te houden met mantelzorgers, blijft de gemeente op de hoogte van de problemen en behoeftes van mantelzorgers. Zo kan er adequaat worden omgegaan met veranderingen die gaan komen. Hiermee voelen mantelzorgers zich ook gehoord wat uiteindelijk leidt tot snellere communicatie en waardering van het mantelzorgwerk.

De ASD kan zich goed vinden in de beleidsnota zoals die nu ter tafel ligt. De opmerkingen gemaakt in dit advies zijn niet alleen een ondersteuning van het te voeren beleid maar ook bedoeld om de werkomstandigheden van de mantelzorger zo gemakkelijk mogelijk te maken. Die ondersteuning hebben ze hard nodig maar ze zullen er nooit om vragen.

Uiteraard zijn we graag bereid ons advies toe te lichten.

De Adviesraad Sociaal Domein ziet uw antwoord met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Pieter van Houten,
voorzitter
Adviesraad Sociaal Domein

Fons van Lieshout
voorzitter kenniskring WMO
Adviesraad Sociaal Domein